

טהורה טהור] והכי ילפינן ודרשינן: "טריפה" — מי שיש במינה טריפה, דהיינו בהמה שהיא טהורה ורק על ידי הטריפות היא נאסרת, יצתה זו, בהמה טמאה, שאין במינה טריפה ואיסורה הוא משום בהמה טמאה, ולא משום טריפה.

ואם כך דרשת התם בחלב, הכא נמי בנבלת עוף טהור תידרוש מינה למעוטי עוף טמא, שאין במינו טריפה, ולפיכך אין נבלתו מטמאה, בטומאת בית הבליעה כעוף טהור, ותיקשי לרבה מנא ליה למידרש מהאי קרא כרבי יהודה דשחיטת עוף טהור טריפה אינה מטהרת אותו?

ומתריצין לרבה: עוף טמא, שאין נבלתו מטמאה, לרבי יהודה — מ"נבילה" נפקא ליה!

דתניא: רבי יהודה אומר: יכול תהא נבלת עוף טמאה מטמאה בגדים אבית הבליעה?

תלמוד לומר: "נבילה וטריפה לא יאכל" — לטמאה בה! ודרשינן: מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה הוא המטמא את האוכלו טומאת בגדים בבית הבליעה, יצא זה, עוף טמא שאין איסורו משום בל תאכל נבילה, אלא משום בל תאכל טמא, שאינו מטמא את האוכל אותו.

ופרכינן על האוקימתא דלעיל, דבעינן "טריפה" דקרא דחלב נבלה וחלב טריפה לאשמועינן שחלב בהמה טמאה מטמאה

כמו בשרה, הרי יש ללמוד כן ממשמעות ד"נבלה": האי נמי תיפוק לי נלמד גם כן דחלב טמאה מטמאה מ"וחלב נבלה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלוהו", דמנין לך לטהרה מהפסוק הזה, הרי הפסוק אינו מדבר בטומאה אלא באכילה דכתיב אכול לא תאכלוהו, ויש לדרוש: מי שאיסורו משום בל תאכל חלב נבלה וכו' בשרה מותר, אותה טיהרתי לך, יצאתה זו, שאין איסורה משום בל תאכל חלב נבלה אלא משום טמא שכולה אסורה משום בל תאכל טמא, ובה לא מטהר הכתוב את חלבה, אלא חלבה טמא כבשרה. ואם כן עדיין יש לשאול על הפסוק האי טרפה למה נאמרה?

ומישיבין: אלא האי טריפה מיבעי ליה לאתויי חיה, צריך היתור של טריפה לאשמועינן דחלב של חיה טהורה שמתה חלבה טהור. כי סלקא דעתך אמינא כיון דכתיב ואכול לא תאכלוהו, מי שחלבה אסור ובשרה מותר דהיינו בהמה שחלבה אסור ובשרה מותר אותו לבד טיהרתי לך חלבה משום נבלה יצאת חיה שחלבה ובשרה מותר דכיון שחלבה מותר כבשרה הוה אמינא לענין טומאת נבלה של חיה מתה גם כן יטמא חלבה כדין בשרה, קא משמע לן "טריפה", ודרשינן כל שיש במינו טריפה חלבה טהורה ואפילו חיה.

ופרכינן: איך אפשר לומר דחלב חיה נבלה טהור? מאי שנא חלב טמאה דלא ילפינן לטהרה כיון דאין חלבה חלוק מבשרה

מטמא, וכדפסק הר"מ אבות הטומאות פ"ג הט"ו, ול"ל מיעוטא.

גידין ועצמות. יעו"ש. והגרי"ז בכתבים הקשה על דבריו דהא לית לן בעוף דינא דאבר מן החי

סלקא דעתך אמינא שיש לדמות דין עוף טריפה שמתה לטמאה, דכיון ששניהם אסורים באכילה הייתי אומר, **מה עוף טמא אינו מטמא בבית הבליעה אף טריפה אינה מטמאה**, קא משמע לן דדין עוף טהור שהיא טרפה ומתה כדין עוף טהור בעלמא שמתה, דנבלתה מטמא בגדים בבית הבליעה, ואם כן תיקשי מנין לך למעט שנבלת עוף טמא אינה מטמאת?!

ומקשינן עוד: **ועוד**, גבי בהמה מי איכא למילף טרפה מטמאה איך סבר אביי לומר שהפסוק לגופיה איצטריך לטהר טריפה שלא תלמד מטמאה? הרי אינם דומים זה לזה: **טמאה לא היתה לה שעת הכושר**, בהמה טמאה מעולם לא היתה כשרה, **טריפה היתה לה שעת הכושר**. ואילו טריפה היתה כשרה וראויה ככל בהמה טהורה עד לזמן שנטרפה.

ואמרינן: **וכי תימא, טריפה מבטן מאי איכא למימר**, שמא תאמר דמצינו נמי לטריפה שאין לה שעת הכושר, כגון טריפה מלידה, ואם כן יש לדמותה לטמאה?

ודחינן: **במינה מיהא איכא**. הרי שאר סוגים של טרפה ראויים הם ויש להם שעת הכושר. אם כן, עדיין קשה למה סבר אביי למימר שהיינו לומדים טרפה מטמאה. וחזרה הקושיא למקומה האי טרפה למה נאמרה?

ומתריצין: **אלא אמר רבא**, להכי אתי טריפה גבי חלב משום סיפא דקרא דכתיב "לא תאכלוהו". ושמא תאמר שלא יחול איסור חדש על איסור חלב שקדם להם, לכן באה התורה ואמרה, **יבא איסור נבלה ויחול על איסור חלב**. וכן אם אכל טריפה שנתנבלה

ושניהם אסורים באכילה, מצינו למיקרי ביה "ואכל לא תאכלוהו" על חלב לחוד, **חיה נמי, אין חלבה חלוק מבשרה** בדין, כיון דשניהם מותרים באכילה ולא קרינא ביה "אכול לא תאכלוהו, אם כן לענין טמאה נמי יטמא חלבה כבשרה ולא נלמד לטהרה?

ופרכינן עוד: **ועוד** יש להקשות ממשמעות הפסוק **דכתיב ואכל לא תאכלוהו** ומשמע שלא מדובר בחלב חיה, דלא טיהר מידי נבלה אלא חלב האסור באכילה [דעלה קאי ואכל לא תאכלוהו] אבל חלב חיה לא טהר אותו הכתוב אם נתנבלה החיה, אלא החלב מטמא כמו הבשר?

ומתריצין: **אלא אמר אביי, טריפה לגופיה איצטריך**. האי טריפה בעינן ללמד על עצמה שבהמה טהורה שהיתה טריפה ואחר כך מתה — חלבה טהור. ולעולם טריפה חיה, ומה שהקשת הרי נבלה כבר אמורה בפסוק, וכיון דטריפה נחשבת כחיה הרי בשעת מיתה היא מתנבלת, אף על פי כן איצטריך, שלא **תאמר הואיל וטמאה אסורה מחיים וטרפה אסורה מחיים**, סלקא דעתך אמינא שיש לדמות דין טריפה לטמאה, דכיון ששניהם אסורים בחייהם, הייתי אומר **מה טמאה חלבה טמא**, אף **טרפה חלבה טמא**, קא משמע לן האי טרפה שדין בהמה טהורה שהיא טרפה ומתה כדין בהמה טהורה בעלמא שמתה, דחלבה טהור.

ומקשינן: **אי הכי**, אם כן האי טריפה דכתיב גבי עוף והנפש אשר תאכל נבלה וטרפה שממעטינן לעיל עוף טמא דאינו מטמא, **האי נמי מיבעי ליה** גם כן לגופיה דאיצטריך, **שלא תאמר, הואיל ועוף טמא אסור באכילה וטריפה אסורה באכילה**,

יבא איסור טריפה ויחול על איסור חלב לחייב את האוכלו משום חלב ומשום נבלה ומשום טריפה, שאיסור נבלה וטרפה חלין אף על איסור חלב שקדם להם.

ומפרשינן: **וצריכי למיכתב נבלה וגם טריפה** לאשמועינן דאיסורם חל על איסור חלב: **דאי אשמעינן נבילה לבד**, הוה אמינא דחמירא טפי **משום דמטמא** דמטמא משום נבלה, ולכן היא חלה על איסור חלב. **אבל טריפה שאינה מטמאה אימא לא** חל איסור טריפה על איסור חלב.

ואי אשמעינן טריפה לבד, הוה אמינא דחמירא טפי **משום דאיסורה מחיים** דאף בחייה היא אסורה משום טרפה ולכן חל על איסור חלב. **אבל נבלה שאינה אסורה מחיים אימא לא** חל איסור נבלה על איסור חלב. לכן **צריכא למיכתב גם נבלה וגם טרפה**.

ומקשינן: **ורבי מאיר** דאמר עוף שחיטתו מטהרת טריפתו [קל וחומר מבהמה טריפה שנשחטה] **האי טרפה דכתיב גבי עוף**, נבלה וטריפה לא יאכל לטמאה בה [ויקרא כב] **מאי עביד ליה למה אתי?**

ומתריצין: **מיבעי ליה למעוטי שחיטה שהיא לפנים** רבי מאיר ממעט עוף חולין שנשחט בפנים דפסול ואינו מטמא בבית הבליעה.

ומקשינן: **ורבי יהודה**, שצריך האי טרפה דגבי עוף לדרוש שאין שחיטתו מטהרת טרפתו, מנין לו למעט עוף חולין שנשחטה בפנים?

ומתריצין: **טריפה אחרונא כתיב**. רבי יהודה ממעט עוף חולין מפסוק אחר, דכתיב גבי עוף, דכתיב: וכל נפש אשר תאכל נבלה

וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו [ויקרא יז]. ומקשינן: **ורבי מאיר**, מה הוא לומד מהפסוק האחר של טריפה דכתיב גבי עוף?

ומתריצין: **חד למעוטי שחיטה שהיא לפנים**, מהפסוק של נבלה וטרפה לא יאכל ממעט רבי מאיר עוף חולין שנשחטה בפנים. וחד **למעוטי עוף טמא**. מהפסוק של "וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה" דרשינן מי שיש במינו טריפה דהיינו עוף טהור, מטמא בבית הבליעה. למעוטי עוף טמא שאינו מטמא בבית הבליעה.

ומקשינן: **ורבי יהודה**, שצריך את שני הפסוקים של טריפה גבי עוף, מנין הוא ממעט עוף טמא לטומאת בית הבליעה?

ומתריצין: **מנבלה נפקא ליה** מהפסוק של נבלה לא יאכל דורש מי שאזהרתו משום בל תאכל נבלה ולא מי שאזהרתו היא משום בל תאכל טמא.

ומקשינן: **ורבי מאיר**, שממעט עוף טמא מהפסוק של טרפה **האי נבלה מאי עביד ליה** מה הוא לומד מקרא יתירא של נבלה לא יאכל?

ומתריצין: **לשיעור אכילה בכזית**, רבי מאיר לומד ממנו שיעור טומאת נבלה שאינו מטמא אלא כשיעור איסור אכילתו, דהיינו כזית.

ומקשינן: **ותיפוק לי מקרא קמא**, למה רבי מאיר אינו לומד כן מהפסוק הראשון של כל נפש אשר תאכל נבלה **מדאפקיה רחמנא בלשון אכילה**, כיון שהתורה הקפידה **להדריש את האיסור** אצל נבלה בלשון

**בחלב בהמה טהורה הכתוב מדובר או אינו
אלא בחלב בהמה טמאה?**

אמרת, **טיהר מכלל שחוטה** ששחיטה מטהרת מלטמא, ו**טיהר מכלל חלב**, שנאמר בפסוק שחלב נבילה טהור, ואם כן הוציא לך הכתוב שחוטה וחלב מכלל טומאת נבלות. **מה כשטיהר מכלל שחוטה, בטהורה ולא בטמאה**, כמו שטיהר הכתוב בשר שחוטה מלטמא לא טיהר אלא בטהורה, **אף כשטיהר מכלל חלב בטהורה ולא בטמאה**, כך לא טיהר הכתוב מטומאת נבילה אלא חלב טהורה ולא טמאה.

או כלך לדרך זו, דאיכא למילף בבמה מצינו איפכא: **טיהר מכלל נבלה**, ו**טיהר מכלל חלב**. טיהר הכתוב חלב מכלל טומאת נבלה וכן מצאנו שטיהר הכתוב בעלמא נבלה אחת גבי עופות [כמו שיתבאר בסמוך] והוציאה מכלל טומאת נבלות. **מה כשטיהר מכלל נבלה**, טיהר הכתוב **בטמאה ולא בטהורה** שלא טיהר מלטמא בבית הבליעה אלא נבלת עוף טמא, **אף כשטיהר מכלל חלב בטמאה ולא בטהורה**, כך לא טיהר מלטמא אלא חלב של בהמה טמאה ולא טהורה.

אמרת, **כשאתה בא בדרך זו**, בדרך הראשון ללמוד משחוטה, **היא בטהורה נמצא** ע-ב

אכילה, תדרוש ממנו שיעור אכילה בכזית?

ומתצינן: רבי מאיר דורש את שני הפסוקים לשיעור אכילה, **חד לשיעור אכילה בכזית**. מפסוק אחד הוא לומד שאינו מטמא אלא בשיעור איסור אכילתו דהיינו בכזית. **וחד לשיעור אכילה בכדי אכילת פרס**. ומפסוק שני לומד שאם שהה באכילת הכזית יותר מכדי אכילת פרס הרי הוא כשאר אכילות שאין מצטרפין לעונשין ואף זו אין מצטרפת ליטמא בבית הבליעה.

כי סלקא דעתך אמינא הואיל וחידוש טומאת בית הבליעה הוא, שלא מצאנו בתורה טומאה כזו שאין לו טומאה מבחוץ אלא בבית הבליעה, לכן הייתי חושב שאפילו אם שהה באכילה יותר **מכדי אכילת פרס נמי ליטמא** קמ"ל דאינו מטמא אא"כ אכל שיעור כזית נבלת עוף טהור בכדי אכילת פרס. (21)

וכיון שעסקינן בדרשות הפסוקים בענין נבלה וטריפה, מביאה הגמרא ברייתא הדורשת את הכתוב, וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלוהו:

תנו רבנן: "וחלב נבלה וחלב טרפה". בחלב בהמה טהורה הכתוב מדובר! אתה אומר

וקמ"ל ההלכה לקצר את הצירוף רק לכדי אכילת פרס. ובסוגיין דבאכילת עוף טהור דחידוש הוא ס"ד לומר דיטמא אפילו ביותר מכדי אכילת פרס חזינא כהצד השני שביארנו, שההלכה מקצרת את זמן הצירוף.

ויעויין לעיל סט א שהבאנו את דברי הגר"ח בגדר טומאת בית הבליעה.

ובעצם הדין שנתבאר דמצטרפת אכילת נבלת

21. בכתבי הגרי"ז הביא ראיה מסוגיין לפשוט ספק בדין אכילת פרס, האם אלולי שנאמרה ההלכה של שיעור זמן אכילת פרס היה צריך כדי להתחייב, לאכול כזית בבת אחת ממש ולא היתה מצטרפת אכילה אפילו בזמן של אכילת פרס, ובאה ההלכה להאריך את זמן הצירוף לכדי אכילת פרס, או דילמא דבלא ההלכה היה צירוף אפילו בזמן ארוך יותר מאכילת פרס,